

УДК 658.39

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЄЮ ПІДПРИЄМСТВ

Гавкалова Н.Л., д.е.н.

Харківський національний економічний університет

Представлено фінансову реструктуризацію як ефективний інструмент забезпечення управління підприємством, виявлено фактори, на які впливає даний процес на макро, мезо та мікроекономічному рівнях. Схематично зображено етапи стратегії управління фінансовою реструктуризацією підприємства. Обґрунтовано необхідність формування стратегії управління фінансовою реструктуризацією.

Ключові слова: фінансова реструктуризація, стратегія управління фінансовою реструктуризацією, фінансова безпека.

Presented financial restructuring as an effective tool of management, identified factors that are affected by this process at the macro, meso and micro levels. Schematically depicts the stages of strategy management of financial restructuring of the company. The development strategy for the financial restructuring was substantiated.

Keywords: financial restructuring, strategy management financial restructuring, financial security.

Актуальність проблеми. Сучасні процеси розвитку вітчизняних промислових підприємств характеризуються несталістю, стагнацією, відсутністю дієвих механізмів управління, що зумовлює необхідність дослідження цілої низки питань, пов'язаних як з формуванням стратегії управління підприємствами, так і з процесами формування та ефективного використання трудових, фінансових, матеріальних ресурсів. Шляхи подолання існуючих на підприємствах проблем та необхідність вирішення нагальних питань щодо формування стратегії управління викликали посилення уваги до процесів реструктуризації як механізму забезпечення дієвості управління зумовили актуальність теми даного дослідження.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Аналіз останніх публікацій свідчить про те, що питання формування стратегії не лише управління, а й управління фінансовою реструктуризацією, розглядаються

в працях багатьох науковців. Широкому спектру проблем реструктуризації промислових підприємств, стратегічного розвитку та трансформації присвячено наукові праці вітчизняних учених–економістів: Л. Гнілицька, С. Кавун, Т. Клебанова, А. Козаченко, Н. Куркін, О. Ляшенко, В. Пономаренко, В. Пономарьов, П. Пригунов [3–5,8] та ін., а також російських – М.Д. Аістової, А.О. Алпатова, Г.Б. Клейнера, І.І. Мазура, В.Ф. Шапіро та інших. У роботах цих авторів досліджено сучасний інструментарій реалізації змін, передумови, що обумовлюють зміни, проаналізовано й обґрунтовано підходи до реструктуризації як до вирішення проблем антикризового та стратегічного управління. Незважаючи на глибину наукової думки, подальшого наукового дослідження та обґрунтування потребують питання аналітичного супроводження реструктуризації підприємств й формування на цій основі практично застосовуваного стратегічного управління фінансовою реструктуризацією.

Метою роботи є поглиблення науково–теоретичних засад формування стратегії управління фінансовою реструктуризацією підприємства. Об'єкт – процес управління фінансовою реструктуризацією.

Викладення основного матеріалу дослідження. Як механізм перетворень, який виправдав себе, реструктуризація стала високоефективним ринковим інструментом підвищення конкурентоспроможності підприємств і розглядається як сукупність заходів по комплексному приведенню системи функціонування підприємства до постійних зовнішніх змін і діючої стратегії розвитку підприємства [2]. Реструктуризація включає: удосконалення структури і функцій управління, фінансово–економічної політики і досягнення на цій основі підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможної продукції, послуг, росту продуктивності праці, зниження витрат виробництва, покращення фінансово–економічних результатів діяльності. Початку робіт по реструктуризації передують комплексна діагностика, за результатами якої приймаються рішення про конкурентний набір заходів і робіт, особливо підготовчого характеру, пов'язаних з реорганізацією [1].

Фінансова реструктуризація – це комплекс заходів щодо погашення простроченої заборгованості підприємства перед бюджетом, спрямований на зміну структури власного капіталу та зобов'язань підприємства з метою його фінансового оздоровлення і підвищення інвестиційної

привабливості [6].

Фінансова реструктуризація спрямована на поліпшення фінансового стану підприємства за рахунок збільшення надходження грошових коштів; зниження платежів; перенесення частини надходжень на більш ранні або більш пізні терміни. Серед методів реструктуризації фінансів виділяють методи, орієнтовані на активи і на пасиви. Реструктуризація активів передбачає їх продаж, здачу в оренду, поліпшення роботи підприємства за рахунок інвестицій у виробничі фонди та технічної реструктуризації, зміна структури капіталу і передбачає участь кредиторів, акціонерів, зміна розміру й умов отримання позикових коштів і власного капіталу, перегляд готівкових боргів. Реструктуризація пасивів передбачає зменшення боргів за рахунок конвертації боргу в акціонерному капіталі в гібридні форми або борг.

Пристосування підприємств до нових умов функціонування вимагає внутрішньої перебудови, зміни функцій управління, перетворення організаційної структури, перегляду багатьох аспектів організаційно-економічної системи, розподілу прав, повноважень та відповідальності. Для виживання підприємства необхідно розробити маршрутну карту з визначенням хто, коли, що саме треба робити для досягнення успіху.

Суть цього процесу в тому, що існує чітко організоване комплексне стратегічне планування і, з іншого боку, структура управління підприємством відповідає «формальному» стратегічному плануванню і побудована так, щоб забезпечити можливості розробки довгострокової стратегії досягнення його цілей. Процес управління фінансовою реструктуризацією включає: визначення місії підприємства; формування цілей; оцінку і аналіз зовнішнього середовища; управлінське дослідження сильних і слабких сторін; аналіз стратегічних альтернатив; вибір стратегії; реалізацію стратегії; оцінку стратегії та контроль за її реалізацією.

Проведення заходів з реструктуризації та фінансового оздоровлення підприємств потребують у кожному конкретному випадку пошуку індивідуальних шляхів розв'язання завдань щодо виходу підприємства з кризового стану [7]. Необхідність фінансової реструктуризації підприємств обумовлена як реформуванням власності, зміною організаційно-правових форм господарювання, так і інтенсивним наростанням негативних явищ в економіці, пов'язаних з неплатоспроможністю

підприємств [9].

Ефективність від фінансової реструктуризації підприємства проявляється як на макро, так і на мікроекономічному рівнях (табл. 1) [9].

Таким чином при формуванні стратегії фінансової реструктуризації підприємства потрібно враховувати, на які показники вплине така діяльність керівництва.

У сучасній економічній ситуації, при проведенні фінансової реструктуризації, слід враховувати фактори впливу певних територіальних особливостей: відсутність необхідних капітальних вкладень в регіонах і обмеженість джерел їх залучення; низький технологічний рівень підприємств, відсутність у багатьох областях достатнього обсягу енергоносіїв та необхідність їх імпорту, взаємні неплатежі підприємств, проблеми матеріально–технічного та фінансового забезпечення виробництва, недосконалість законодавчо–нормативної бази.

При стійкій ринковій економіці фінансова реструктуризація окремих підприємств може розглядатися як спосіб їх зміцнення і пристосування до динамічних умов ринку.

Таблиця 1. Показники потенційної ефективності фінансової реструктуризації

Макроекономічні	Мікроекономічні
1. Зростання ефективності та конкурентоспроможності. 2. Скорочення державних субсидій. 3. Зростання продуктивності праці та ефективності управління. 4. Зростання ВВП. 5. Активізація внутрішніх інвестицій. 6. Залучення приватних капіталів у виробництво. 7. Розширення бази оподаткування. 8. Розвиток підприємництва, творчості та ініціативи. 9. Самоврядування	1. Зниження витрат виробництва. 2. Підвищення продуктивності праці і ефективності управління. 3. Гнучкість в реагуванні на ринкові зміни. 4. Реагування на використання сучасних технологій. 5. Збільшення можливості залучати внутрішній та іноземний капітал. 6. Оптимізація управління. 7. Свобода в прийнятті рішень

В інформаційній економіці – це системоутворюючий фактор формування нових ринкових відносин (табл. 2) [9].

Визначення факторів фінансової реструктуризації дає можливість дає можливість сформулювати ряд заходів, які безпосередньо направлені на фінансове оздоровлення підприємства. Використання даного аналізу є одним із етапів формування стратегії фінансової реструктуризації (рис. 1).

Таблиця 2. Фактори, що визначають дієвість фінансової реструктуризації

Фактори впливу	Показники впливу	Суб'єкти і об'єкти впливу
Макроекономічні		
Стратегія економічного зростання	конкурентоспроможність; продуктивність; інвестиційна привабливість	Суб'єкти, які беруть участь в реструктуризації
Паритет міжгалузевих відносин	міжгалузева збалансованість; стабільність здійснення розрахунків; лібералізація цін	Суб'єкти, які беруть участь в реструктуризації
Стабілізація земельних відносин	вартість земельних ділянок; можливість еквівалентного обміну	Суб'єкти, які беруть участь в реструктуризації
Мезоекономічні		
Стабілізація матеріально-технічного постачання	енергозабезпеченість; матеріально-технічна забезпеченість; ресурсозабезпеченість	Суб'єкти, які беруть участь в реструктуризації
Сезонність галузі	диференціювання поправки до економічної оцінки земельних ділянок	Земельна ділянка
Зональність розташування	диференціювання поправки до економічної оцінки підприємства	Грошові потоки підприємства
Мікроекономічні		
Ефективність	рентабельність; ділова активність; фінансова стійкість	Суб'єкт господарювання
Оптимізація в управлінні	чисельність працюючих	Ієрархія співвідпорядкованості суб'єктів господарювання
Технічне переозброєння	основних засобів в розрізі видів продукції; введених в експлуатацію технічних коштів у розрізі видів продукції	Технічне оснащення

Висновки. Отже, незважаючи на безліч рекомендацій з питань своєчасного розпізнавання фінансових труднощів, незважаючи на наявність методичних рекомендацій з питань фінансового оздоровлення та фінансової реструктуризації підприємства, проблема вибору адекватних критеріїв та індикаторів управління фінансово-економічною безпекою, формування стратегії фінансової реструктуризації більшою мірою залежить від економічних потреб та цілей підприємства, глибини заходів з реструктуризації, наявних загроз та ризиків.

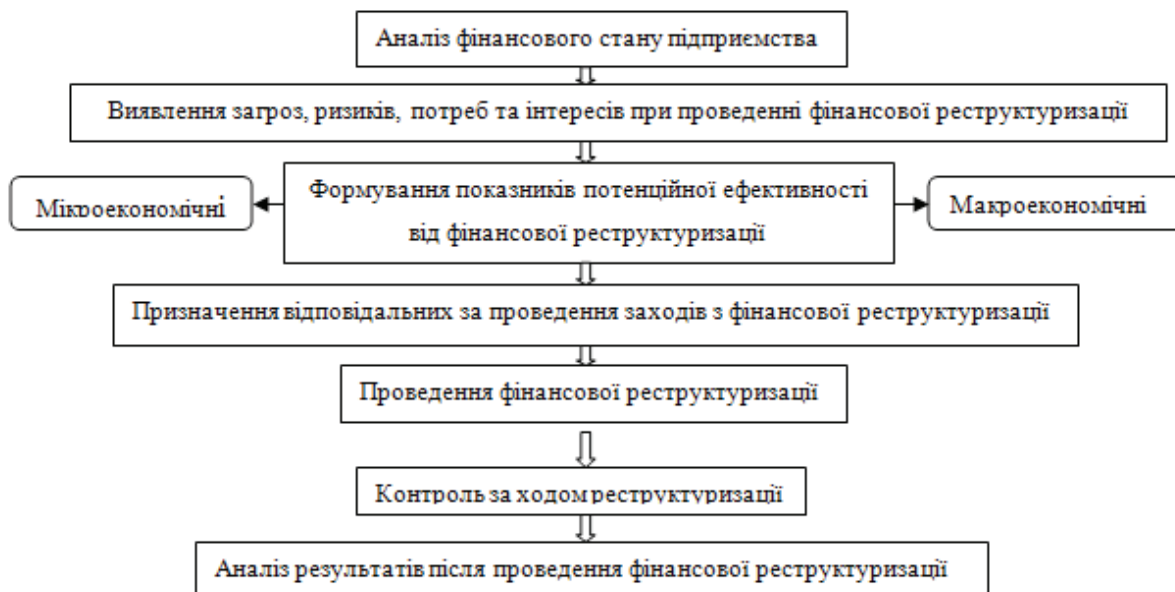

Рис. 1. Етапи стратегії управління фінансовою реструктуризацією підприємства

В даних умовах господарювання стратегічний підхід до будь-якого економічного процесу є необхідною умовою для управління підприємством. Без формування стратегії та прогнозування результатів проведення фінансової реструктуризації неможливе забезпечення ефективності управління на підприємстві. Для цього доцільно виділяти кожен окремий етап стратегії управління фінансовою реструктуризацією підприємства, забезпечувати умови для реалізації дій, контролю за їх дієвістю в межах етапу та отримувати очікуваний соціально–економічний ефект від здійснення процесів фінансової реструктуризації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Алпатов А.А. Управление реструктуризацией предприятий / А.А.Алпатов. – М. : Высшая школа приватизации и предпринимательства, 2000. – 250 с.
2. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф. – М.: Экономика, 1981. – 460 с.
3. Гнилицкая Л. В. Теоретико–методологические и прикладные основы обеспечения экономической безопасности субъектов хозяйственной деятельности: Монография. / Л. В. Гнилицкая, А. И. Захарок, П. Я. Прыгунов. – К.: Дорадо–Друк, 2001. – 290 с.
4. Козаченко А.В. Економічна безпека підприємства. Сутність і механізм забезпечення: монографія / А.В. Козаченко, В.П. Пономарев, А.Н. Лещенко. – К. : Вид–во «Либра», 2003. – 280 с.
5. Куркин Н.В. Управление экономической безопасностью развития предприятия / Н.В. Куркин. – Днепропетровск : Изд–во АРТ–ПРЕСС, 2006. – 452 с.
6. Методика оцінки вартості майна під час приватизації [Електронний ресурс]. – Ре-

жим доступу до докум.: <http://search.ligazakon.ua>.

7. Москаленко Н. О. Формування організаційно–методичного забезпечення реструктуризації машинобудівного підприємства / Н.О.Москаленко, М. О. Кіпа // Бізнес Інформ. – 2012. – № 6. – С. 131–135.
8. Пономаренко, В. С. Концептуальні основи економічної безпеки [Текст] : монографія / В.С. Пономаренко, С.В. Кавун; Харківський національний економічний університет. – Х. : ХНЕУ, 2008. – 255 с.
9. Сарапина О. А. Факторы, определяющие финансовую реструктуризацию предприятий в условиях транзитивной экономики / О.А.Сарапина // Бізнес Інформ. – 2011. – № 2(1). – С. 111–112.